

at det var muligt, at der kunde gjøres en Forandring i det Forhold, som nu bestaaer med Hensyn til denne Ydelse, men jeg erkjender, at det er overmaade vanskeligt. Den høitærede Minister udtalte, at han ikke skjønnede, at der kunde være nogen Ubillighed for Tiendeyderne i at betale efter Capitelstarten, naar denne var sat efter Middeltarten for de to forskjellige Kornsorter, hvorom der her er Tale; men der kan dog være stor Ubillighed. Jeg sigter til — og det er Noget, som navnlig gjælder for Bornholm — at der er stor Forskjel mellem gul og graa Havre i Henseende til Prisen, idet Forskjellen er mindst 1 Rd. pr. Ld. Nu er der visse Egne paa Bornholm, hvor man faktisk ikke kan avle Andet end graa Havre, nemlig oppe paa de Lyngmarker, som der foreleden Dag var Tale om her i Salen. Gerne af disse Marker ere Smaafolk, der sidde for høie Afgifter; denne Afgift bestaaer i Havre, og den skal svares efter Capitelstarten; men denne Capitelstart er ikke Tarten for den Havre, som disse Folk dyrke, men en meget høiere Tart, thi hvad der avles deroppe, bliver i Forhold til det hele Quantum, som avles paa Bornholm, kun lidet. Det, der avles paa den øvrige Deel af Bornholm, er derimod gul Havre; der kommer altsaa forholdsvis et meget stort Quantum gul Havre paa Markedet i Forhold til graa Havre, og derhos nærmer naturligtvis Capitelstarten sig betydelig den gule Havres Middeltart istedetfor at den, naar der skulde være Billighed dert, omtrent skulde staae midt imellem disse to Kornsorters Værdi. Jeg skulde som sagt derfor ønske, at der maatte kunne gjøres Noget i denne Henseende, men jeg erkjender, at det er overmaade vanskeligt; thi blev der sat to Tarter, saaledes som den ærede Forespørger antydede kunde være rigtigt, altsaa een Værdi for gul Havre og een for graa Havre, saa vilde Spørgsmaalet blive, hvem der saa skulde betale efter Tarten for den graa Havre, og hvem der skulde betale efter Tarten for den gule Havre. Derimod lagde jeg Mærke til et Udtryk af den høitærede Minister, da han besvarede den første Deel af Forespørgslen, der lyder saaledes: „Kan en Tiendeieier ansees berettiget til at affordre Tiendeyderne Betaling for værdifuldere Korn-

sorter end dem, som i sin Tid ere lagte til Grund for Overenskomsten osv.“, idet han nemlig derpaa svarede, at han ikke troede, at Tiendetagerne vare berettigede hertil, men at det ialfsald var en Sag, som maatte afgjøres ved Domstolene. Dette Sidste gjør det overmaade vanskeligt for Smaafolk at faae denne Sag ordnet. Jeg skulde nu dog troe, at man dengang, da Overenskomsten om at yde i Skjæppen istedetfor fra Kjørven i sin Tid stete, aldrig har tænkt paa, at der skulde ydes Andet end den Kornsort, som den Vedkommende dyrkede, og naar man saa senere atter er gaaet over til at svare Tienden efter Capitelstarten, saa har man vist heller ikke tænkt Andet, end at Capitelstarten skulde være Værdien for den Kornsort, der dyrkedes. Naar det altsaa kunde godtgjøres, at Overenskomsten om Overgangen fra Kjørven til Sæd, og navnlig, at Bestemmelsen om at yde efter Capitelstarten i Stedet for med Sæd var stekt paa en Tid, hvor den ene af de to Kornsorter aldeles overveiende dyrkedes, naar det f. Ex. paa den Tid, Overenskomsten stete, var det aldeles overveiende, at der dyrkedes graa Havre, saa vil jeg spørge, om der ikke, naar dette kunde godtgjøres for Regjeringen, administrativt kunde blive taget en Bestemmelse om, at der sattes en særskilt Pris paa denne Kornsort; thi skal Sagen alene kunne afgjøres ved Rettergang, vil den vist ikke blive afgjort, og man maa da finde sig dert, som det er.

Indenrigsministeren: Jeg troer, at det er meget vanskeligt at fyldestgjøre den Forandring, som det ærede Medlem stillede nu tilfids, og det forekommer mig ogsaa, at han gaaer ud fra en Forudsætning, som ikke er ganske rigtig, nemlig den, at Opbærelsen af Tienden paa Marken i Reglen først er bleven forandret til en Kornafgift, som ydedes in natura, og først senere er gaaet over til en Ydelse i Penge efter Capitelstarten. Saa vidt mig bekjendt, er Forholdet ved mangfoldige Tiendeoverenskomster og Tiendekjendelser det, at Afgiften strax blev sat til en Betaling i Penge, idet den vel blev beregnet efter et vist Quantum Korn, men saaledes, at dette skulde